

MINERVA

Diară literar, beletristic și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil :
George Curteanu.

Prețul: pe an 4 fl., pe 1/2 an 2 fl., pe 1/4, 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețul e a se solvi înainte.

N Ó p t e d e v é r ă .

Dările de farmecă pline
Strălucesc în luminișă,
S'ascundă mierlele 'n tufișă
Și din codri N ó p t e a vine
Pe furișă.

Caru 'mpovorată de muncă
Trece 'ncetă și scârțândă,
S'audă turmele mugindă,
Iar flacăii vină pe luncă
Dăulindă.

Vină neveste dela râu,
Și cu spice blonde 'n plete.
Și cu flori de câmpă la brâu
Vină cântândă ună stoli de fete
Dela grâu.

De la gârlă 'n palcuri dese
Sgomotoși copii vină,
Satulă e de chiotă plină
Și ca nori fumulă ese
Din camină.

Dar din ce în ce s'alină
Tôte sgomotele 'n sată,
Și 'ntunecă s'a lăsată;
Muncitorii după cină
S'au culcată.

Foculă e 'ncălătă pe vatră
Și opaițele-au perită,
Și prin satulă liniscită
Dór vr'ună căne de mai latră
Răgușită.

Și-acum plină de pe munte
Ese lună din brădetă
Și se 'nalță 'ncetă-ncetă
Luminosă, ca o frunte
De poetă.

Ca ună glasă domolă de clopotă
Cântă silhele de bradă,
Ritmiciă valurile cadă
Cum se bate 'n dulce ropotă
Apa 'n vadă.

Dintr'ună timpă și vântulă tace;
Satulă dórme ca 'n mormentă
Totu-i plină de Duhulă sfântă —
Linisce 'n vėzduhă și pace
Pe pământă!

Numai dorulă mai colindă,
Că-i doră tēneră și pribégă:
Acu-i vremea, când în pragă
Ese 'ncetă se se cuprindă
Dragă cu dragă.

George Coșbucă.

Lipsa instrucțiunii femeilor

de St. BUZILA.

(Urmare și fine.)

Cu atari femei slabă ne vomă ferici. Dacă vomă a avă familii bune și națiunea laudată, trebuie să avemă femei în adevără culte, ceea-ce vomă dobândi prin o instrucțiune îngrijită și ferită de ori-ce scăderi atâtă în familii, câtă și

în școlă. Instrucțiunea din familiă stă în strēnsă legătură cu cea școlară completându-se una pre alta, fiindă școlă numai o continuare a perfecțiunii începute în familiă.

Nu potă trece cu vederea fără a aminti,

că o parte însemnată a femeilor de ađi pune de totului prea puřin pondú pre trei lucruri, cari pentru femei suntu ařa momentóse ři necesari, încátú fără ele — chiar de ar posedé ceelealte sciințe în unú gradú ori câtú de estinsú — cu totú dreptulú sê póte dice, că n'au învêțatú nimica.

O instrucțiune bună pretinde, ca femeia sê învețe mai presusú de tóte *Religiunea*. Începutulú înțelepciunii e Dumneđeu. Sê nu credemú, că omulú e mare numai prin sciințe profane, nu, ci adevêratú mare sê face omulú prin cunoșcința lui Dumneđeu. Ori-ce instrucțiune, dacá nu e tot-odatá ři religióșá, nu folosesece nemicú omului, ci din contrá curándú sau mai târđiu ilú dejosesece la starea unui animalú. Sê căutámú numai printre noi ři vomú aflá atáři — cu deosebire domnișori eșiti diu universitate ři cari sê credú a fi ómeni învêțaři — necredincioși cari nu voescú a șci de legi divine, dar ale cărorú fapte te înfórá ři înspáimântá, încátú ai dorí sê nu-i veđi nice când. ři apoi cine nu-i convinsú, că acestia tot-déuna suntu mai reí, ca cei ce nu au călcatú pragurile scólelorú înalte?! Partea cea mai însemnatá a omului e sufletulú, care este unú ce divinú. Cultivarea acestuia o póte face numai studiulú religiunii. *Religiunea* e aceea, care unesece pre omú cu Dumneđeu. Femeia fără religiune e unú monstru, e o proptea putredá a soțului ři curándú ori mai târđiu e capabilá a-și părăsi numai familia, dar chiar ři onórea. O femeia fără religiune va cresce o generațiá fără moralitate. Femeile facú moravurile popórelorú! Ni putemú închipui, cum vorú fi acelea moravuri, dacá femeia nu va avé o specialá instrucțiune religióșá, căci „*zadárnicá este încercarea sufletelorú mari de a formá unú poporú, dacá nu-i moralitate ři credință în Dumneđeu, căci acestea formează fundamentulú vieței*“.¹⁾ Ori dórá mai trebuie exemple: Priviți fii mamelorú irreligióse ři faptele lorú ři atunci ve veți înspáimântá; priviți o familiá, în carea mama n'are crescere religióșá ři veți vedé în continuu urmárite triste ři afundú tăiatóre.

Necesarú pentru femei este apoi *studiulú economiei*. Câte familii nu vedemú ruinându-sé numai din causá, că femeia nu a sciutú purtá socoteala acelei familii, nu a sciutú face, ca din ceea-ce s'a adunátú sê susținá familia ři sê ři mai remáná; sau că dórá acelea femei

nici nu au voitú a sê interesá de ceea-ce se aduná ři se consumá, ci au totú cheltuitú fără nice o socotealá până au ajunsú la ultima para. Când dicú, că femeia trebuie sê studieze economia, nu pretindú sê-mi scie diferitele teorií ři definițiuni teoretice, sê scie căři ři mai căři autori de-a roștulú. Nu nici decátú. Pretindú numai atáta, ca femeia în acestú ramú sê aibá ařa instrucțiune, câtú sê póta susține equilibrulú ři specialú în economia casei. Totú, ce atinge din economiá vieța publicá, cade în sfera de activitate a bărbatului, iar totú, ce este privatú, cade în sarcina femeii. Consumarea ca o funcțiune privatá cade în sfera femeii. Femeia tot-déuna sê scie câtú de mare e venitulú, câtú de sigurú e acela, precum ři câtú se recere neapáratú pentru consumare. O economá bună scie înainte, că de ce ři în ce cuantú are lipsá pre unú anú sau pre o luná; își întocmesce trebile astfelú, ca nici când sê nu se consume totú, ce se aduná, ci o parte însemnatá se pune de o parte pentru đile rele. Asemenea o economá bună își face ři ařa dicéndú unú fondú de rezervá, că dacá s'ar întêmplá în unú anú sau în o luná, după cum își face preliminarulú, sê aibá mai multe spese cu călătorií sau cu morburi, sê nu fiá silitá a-și stricá socotela sau a luá din celú rezervátú pentru đile negre. La spese o economá bună e tot-déuna cu cea mai mare atențiune; procurá numai acelea lucruri, cari suntu netrecutú de lipsá, iar cele mai puřinú sau chiar puřinú necesari le amáná sau dórá chiar ři deláturá. Totú asemenea în culiná ři în cămará ea scie tot-déuna ce are ři câtú; nu-și lasá lucrurile pre mânilé servitorilorú, ci tóte le inspecțiunează ři supraveghiézá, căci la din contrá nice odatá nu va eșí în capétú cu computulú de-ar fi ori câtú de bunú comptabilú. Femeia își póte face chiar distragere prelângá folosulú, ce ilú are din cultivarea unei gráđini frumóse de legume etc. etc. De sine înțelesú, că în legáturá cu acestea femeia trebuie sê aibá ři cunoșcințe matematice.

De mare folosú este pentru o mamá de familiá ři *Industria domesticá*. Multe femei aruncá o mulțime de bani în vêntú numai pentru aceea, că ele nu sciu sau nu voescú a purtá industria de casá abstrágândú dela aceea, că fórte frumóșá laudá ři nume își căscigá muierile, cari se ocupá cu industria de casá. Acestú lucru de multe-ori scutesce pe femeia de urítú ři apoi sciutú este, că o femeia, căreia i-s'a urítú e capabilá de ori-ce fapte. Uritulú pune

¹⁾ Gazeta Transilvaniei. 1888, p. 38.

— Da, da! acestu capu cerbicosu! di se regele suridendu, încă nu i-am făcutu nimica rău. CREDU, că vei fi mândru de distincțiunea, ce-i voiu face..!

— O. Maiestate!

— Acum?

— Sire nu am destule cuvinte, să ți arăt multă-mita mea pentru atâta grație!

— Cunoseu nēmulu tēu.

— Voiu fi ca și străbunii mei cu celū mai cre-dinciosu serviciu regelui meu.

— Bine, îți credū, Vonved, și-mi pare rău, că nu ne-amū cunoscutū unulū pre altulū încă mai de timpuriu. Ascultă! Am lipsă de năieri escelenți. Sciu, că ești unū căpitanū de marină eminentū, iar omeni tēi fără excepțiune suntū modelū de marinari. Acesta o am esperiatū din tōte fainele auđite până acum despre voi.

Vonved închinându-se di se:

— Maiestate! nu-mi interdice pe venitorū acestā recunoscință.

— Vei fi totū în acelū renume și-ți dau co-manda asupra unci flote danese, concedēndu-ți pre toți omeni, cari vorū voi a-ți servi!

— Ah, Maiestate! străbunii nostri sē bucură în ceriu de acestā împăcare a noastră.

— Ceriula ne binecuvēnte! di se regele, apoi continuā:

— Vonved, pentru astăzi sē ne despărțimū; iar preste câte-va zile ne vomū revedē în Copenhaga.

Vonved sē închinā, sē despărți de rege, eși din parcū pentru-ca în scurtū timpū sē se reintōrne în ca-stelulū regelui sēu...

XVI.

După trei zile dela acestā convenire, castelulū regescū din Copenhaga era splendidū iluminatū cu mii de lumine în diferite colorī.

Sala de primire era decoratā și pregătitā sērbă-toresce. Era balū de curte.

Cei mai nobili cavaleri și dame ale Danimareei erau invitați la acestā sērbătōre pompōsā.

Bărbați de statu, aristocrați, generali și tōte celebritățile literari cu familiile lorū participarā în cea mai elegantā galā la acestā solemnitate regalā.

Erau diferite grupe de dame și cavaleri, de tineri și bătrâni, în cari se auđiau drăgălașele voci ale damelorū intrerupte din când în când de graiulū seriosū alū vre-unui bătrānu.

Era o bucuriā generalā și o convenire surprin-dētōre.

În o parte a salei sē vedea însă unū oficerū singurū, întristatū și seriosū.

Privirea sa făcea sē se departe îndatā toți acei, cari voiau a schimbā ceva cuvinte cu elū.

Era Otto Gam fostulū guvernatorū alū cetăței, care însă până acum nu era substituitū încă prin nime; totuși nu-i conveni de locū a apără în salā la acestā sērbătōre regescā și numai la rogările sororei sale se decise a se presentā.

Privirile tuturorū se îndreptau din când în când spre dēnsulū, deōrece era cunoscutā tuturorū purta-rea sa cu câte-va sēptămāni mai înainte față de regele sēu.

Se apropia ōra, în carea regele avea sē aparā în salā.

Damele mai cu sēmā erau cu totulū impaciente, căci erau curioșe cu cine va deschide regele balulū.

Ușa sē deschise, iar unū aprodu îmbrăcatū în livree pompōsā anunță:

— „Maiestatea sa regele e de față“.

În salā domni cea mai profundā tăcere: toți sē puserā în șirū spre a salutā și întēpinā pre rege.

Friedericū apărū în tōtā pompa și cu tōtā dem-nitatea unui monarchū.

Capetele tuturorū sē plecarā, iar regele în modū afaбилū salutā în drepta și în stānga pre toți ōspeți sēi.

Celū mai din urmă între bărbați de statu era generalulū Otto Gam.

— Pentru-ce nu ai venitū în uniformā domnule Generalū? și pentru ce chiar fără sabiā? Cu aceste cuvinte sē adresā regele cătrā guvernatorū.

— Maiestate — eu nu mai sum soldatū: iar sabiā imi este frântā, asemenea mie.

— Atunci trebuie sē și se dec o sabiā nouā, gene-rale! căci guvernatorulū cetăței îi trebuie sabiā.

Dicāndū regele aceste cuvinte își descinse sabiā și o oferī guvernatorulū.

— Încinge-o pe acestā și o păstrează ca suvenirū și premiu!!

Confusū privi bătrānulū generalū la regele sēu, întinđendū cu respectū māna după premiu.

Unū murmurū de surprindere străbătū șirulū ōspeților la acestā rarā destingere.

După acestā scenā mărețā regele se aședā pre tronulū sēu.

Totū acea vōce, care a anunțatū pre rege, se auđi din nou:

— „Alteța Sa Contele Lars Vonved de Elsinore!“

La auđulū acestui nume nēdatinatū și totuși cunoscutū tuturorū, tresări întregū șirulū ōspeților.

Privirile pline de spaimā a tuturorū se ațintirā spre tronulū regescū.

Privirea regelui sē îndreptā însă spre ușa salei, când de-odatā apărū în uniformā de comandante ma-rinarū Lars Vonved cu statura mărețā și plină de demnitate, de brațū cu soția sa îmbrăcatā în toiletā elegantā și plină de prețioșe.

Ei erau însoțiți de mareșalulū curții, care-i con-duse până înaintea treptelorū tronului.

— Sire! ȕise mareşalul: „cu umilinşă cutezŭ a ve prezentă pe Contele şi Contesa de Elsinore!“

Regele privindŭ graşiosŭ la Vonved, carele ینگenunchiase pre treptele tronului, ȕise:

— Bine ai venitŭ — bine ai venitŭ iubite Conte de Elsinore! Te primimŭ ca pre unŭ vŕŭrŭ iubitŭ şi te instalămŭ ینگtŭte demnităşile străbune ca pre primulŭ supusŭ alŭ regatului nostru.

Cu aceste cuvinte regele ینگinse contelui braşulu stângŭ, iar contesei celŭ dreptŭ.

Unŭ strigătŭ vialŭ: „Se trăieşcă regele!“ isbucni din piepturile tuturorŭ privitorilorŭ uimişŭ preste acŕşştă scenă neacceptată.

Musica ینگepŭ; iar la sunetulŭ ei regele Danimarecei, Friedericŭ VI, deschise balululŭ cu Contesa Amalia de Elsinore.

Ioanŭ Macaveiŭ.

Suntŭ Romanii din Dacia Traiană descendenşii ai colonielerŭ romane şi ai poporului Dacŭ rŕmasŭ aci şi după cucerirea romană, ori nu?

(Urmare şi fine.)

Că Maecenas a dechiaratŭ tŕte minele pentru venitulŭ fiscalului, pe timpulŭ lui Tiberiu tŕte minele de aurŭ şi argintŭ s'au confiscatŭ de jure fiscali pentru erariu şi că tŕte drepturile particularilorŭ s'au nimicitŭ; că pe timpulŭ lui Vespasianŭ s'au ینگărişŭtŭ aşa numitulŭ *ager publicus populi Romani* şi s'au creatŭ fundi fiscales, *bona fiscalia*, *patrimonium Caesaris*, *patrimonium principis* şi *patrimonium privatum*; că pe timpulŭ lui Traianŭ şi Adrianŭ dominiile minerare s'au declaratŭ de *metala caesariana*, sau *metala principis*: — pre noi numai atăta ne atinge, ینگătŭ chiar şi guvernele patriei, cari au constatŭ mai târşiu din Maghiari, ینگtoemai astfelŭ au procedatŭ, adecă iar au urmatŭ usulŭ adoptatŭ dela noi Romăni.

Dar nu ne ینگŕrtă dispoşitiunea de pe timpulŭ lui Severŭ, Antoniu Pius şi Marcu Aureliu, după cari chiar şi straturile de creşă şi minele de sare s'au consideratŭ de „*Sed et hi, qui salinas et creti fodinas et metalla habent, publicanorum loco sunt*“, pentru că Valentinianŭ a concessŭ auri legendi şi la privati, şi la noi sŕ ȕice pănă aşŭ „*a lege aurŭ*“, ceea-ce Maghiariŭ esprimă după terminologia germană *scheiden* prin cuvŕntulŭ trasŭ pe calapodulŭ lorŭ „*sădolni*“.

Că Traianŭ va fi adusŭ lucrătorŭ ینگ mine din Dalmaşia, din tribulŭ pirustelorŭ, ba va fi adusŭ chiar din Carara, Athena, Eubea, Lidia, Phrygia, Numidia, Novae, Elba, Egiptŭ, Hispania de pe lângă riulŭ Tajo, din Panonia, Moesia, Dardania, Tracia, Aquilea, de pe la Verona, Mantua, Cremona. din Cypru, din Syeilia şi ex toto orbe romano, ne servece numai

spre bine; căci noi Romăniŭ pănă ینگ ȕiua de astăşŭ avemŭ familii ینگre metalurgii nostri din Abrudŭ, cari ocurŭ şi ینگ tablele cerate cu numele Pirutiu, Bradna, Breda, Brădeanŭ, Batonŭ, Cariciu, Verza, pe cândŭ domniŭ, cari ne denŕgă continuitatea nŕstră, nu se potŭ fali nici cu unŭ nume familiarŭ din epoca Romanilorŭ, şi cu atătŭ mai puşinu din timpulŭ venirei lorŭ ینگ acŕştă patriă.

Pe temeiulŭ acestora ne permitemŭ a ینگrebă pe disertante, cum se pŕte, de unele numiri locale şi topografice de sate şi şinuturi, ba chiar şi de familii, din cari am arŕtatŭ numai vre-o câte-va, s'au transmisŭ asupra nŕstră şi au rŕmasŭ ca a nŕstră proprietate pănă ینگ ȕiua de astăşŭ, dacă nu e dreptŭ, că noi Romăniŭ suntemŭ descendenşii colonielerŭ romane şi poporului Dacŭ rŕmasŭ aci şi după cucerirea Romanilorŭ dacă nu e dreptŭ, că acele popŕre eterogene s'au pututŭ contopi ینگ poporulŭ românŭ, apoi dacă nu e dreptŭ, că limba rustică română ar fi mama cea adevŕrată a limbei romane, din care iar mai avemŭ vre o câte-va cuvinte din tablele cerate: „*segnai = semnai, remasisse = remasese, rededisse = rededuse, eredes = erede, şi decă vomŭ cercetă ینگ C. I. L. 45 an: 218 a. Chr., vomŭ află cuvintele: viro, optumo, dono, Antioeo, collegiu, longu, advortu, signu, muru, monimentu, annoru, iar pre la 154 după Christosŭ, epoca aparişionei tablelorŭ cerate, vomŭ află: sapienta, Roma, via, omne, parte, porticu ad staşione şi sorte şi Orelli 4632 habitu, 4955 theatru, 7338 monumentu, 7415 vinu, 7407 sacru, initiu, haru, tertiu, fatu, lenioru, elefantu, meu şi câte altele; ینگ urmă dacă limba română ینگ are lŕgănulŭ sŕu prin Albania şi peninsula balcanică, după cum afirmă destulŭ de hebeucŭ dd. Hundsorfer, Lad. Réthi et tutti quanti savanşii istoricŭ şi limbisticŭ de edişione mai nŕuă, tăcŕndŭ de diletanşii Gyŕrgy şi Lăky, ş. a., cari s'au demascatŭ de ipocrişii?*

Dlŭ Gavriilŭ Tŕglăş, omŭ cu ینگaltă erudişione, ar face mai bine rŕmănŕndŭ pe lângă sciinşta sa reală, decătŭ sŕ se dejosŕscă a fi chambelanulŭ acelorŭ linguşitorŭ pentru o idee sau unŭ caprişiu falsŭ; pentru-că pre lângă tŕte sşorşările lorŭ noi Romăniŭ amŭ păstratŭ datinele şi ینگbrăcămŕntulŭ poporului romanŭ şi amŭ formatŭ aci o limbă, care este mai bogată ینگ espreşionŭ decătŭ chiar şi limba, care ne-a dominatŭ sute de anŭ, şi pentru-că noi şi astăşŭ ne numimŭ cu mândrie Romăniŭ, iar nu Rumuniŭ, cum vrea sŕ ne boteze domnulŭ Hundsorfer.

ینگ Nr. 1 şi 2 alŭ fŕei Asociaşionei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ din anulŭ 1878 eu am tractatŭ modulŭ desvoltărei dreptului montanŭ şi după-ce dlŭ G. Tŕglăş ینگ vine acum ینگru ajutorŭ, arŕtăndŭ-ne cum ینگperatulŭ Traianŭ a luatŭ administraşia minelorŭ de aurŭ din Dacia ینگ re-

giulă propriu, aducându aci pirustii deșcepti în lucrările minerare, ba ne adevereșee, că în Ampellum = Zlagna a esistatū colegiulă aurariarum, făcându-ne chiar cunoșcūți și cu numele procuratorilorū minerariū din Dacia, pre cari îi numeșee pre rēndū:

1. C. Aurelius Salvianus procurator augusti.
2. C. Sempronius Urbanus procurator augusti.
3. P. Marcinius Marci procurator augustorum.
4. Papirius Rufus procurator aurariarum.
5. M. Ulpus Augusti libertus Hermias, procurator aurariarum.
6. Neptunalis procurator aurariarum.
7. Aelius Sestoris sau Sostinus proc. aur., apoi cu alți doi beneficiari de prin anul 161 cu numele
8. T. Aurelius Diocles beneficiarius procuratoris, și
9. Satrius Felix beneficiarius Domni et Domnae, și ne spune, că aceia au fostū retribuți cu câte 100,000 sesterți, cari corespundū la suma de 10,000 fl., ba aceia aveau subprocuratori, mai mulți tabulari, adjutori tabulari, dispensatori sau arcari, subsequens librariorum, registratorū și expeditorū și așa numiți beneficiari, cari totdeuna se recrutau dintre suboficerii legionari, apoi că mai erau aurarii, argentarii, ferarii, aerarii, plumbarii și legulii aurariarum, sē binevoeșcă a se esplică, cum acēștă ierarchie oficială s'a susținutū cu forțe puține modificări până după anul 1848. Cine le-a transmisū, dacā nu descendenții colonilorū romane, cari suntemū noi, pentru-cā domni, cari ne dispută trecutulū, de sigurū nu o au adusū cu sine din Asia dela Sir-Dara.

Spre încheiere mai amintescū, că dlū G. Téglás are dreptū, cumcā din secolulū alū III-lea încōce lucrările minerare ale Romanilorū s'au efeptuitū în cea mai mare parte prin așa numiți damnationes ad metalla sau ministerium metallicum ori cei judecați la opus metalli întocmai după cum sē practisēzā până în ziua de astăzi în regatulū României; dar sē nu credă, că aceia vorū fi fostū nisee criminali comuni, ei în cea mai mare parte creștini și judei judecați politici, deși după Codex r. C. IV. 47, 9 Digesta XLVIII C 19, 8 ad metallum erau cei greu judecați, iar ad opus metalli aveau nisee lanțuri ușore, pentru-cā revoluțiunea celorū de asemenea condițiune din Macedonia și frica, ca nu cumva sē înștrăineze din aurulū aflatū, a silitū pre guvernulū romanū a nu proscie pre făcătorii de rele la asemenea opere grele, apoi pentru-cā ori și cum, pentru operele minerare se reeere ore-care destoiniciă, pricepere și îndemănare la lucru.

Creștini, distingēndu-se de alți muritori cu ore-care inteligință mai mare, au facilitatū romanisarea ținuturilorū montane, și iată pentru-ce poporulū din munții apusenī ai Transilvaniei vorbesce până în ziua

de astăzi o limbă cu multū mai frumōșă și fără alte amestecături maghiare, ca cei din șesurile țerei. Ba fiindū după lege oprită emigrarea celorū glebae et metallis adscripti și formându aci o familiă, iată pentru-ce a crescutū poporulū romanū din munții metalici ai Transilvaniei așa spornicū, avēndū chiar și în Abrudū Collegium aurariarum, câtū după trecerea furtunelorū din șesurile și văile Daciei sē pōtā repopulā tōtā întinderea Daciei cu poporū romanū, care după poporulū și țara de unde au fostū aduși și după genetica lorū originală celto-gallică au datū numele la osebitele triburi, ce le aflămū mai târziu perondându-se prin istoria patriei nōștre, de Pacinați, Pacinacite, Cumanī, Bisenī, Bartarii, Cotiniri, Ombriori, Ombroni, Ansanī, Cazaci, Uti, Celto, Seytha și mai în urmă după idiomulū germanū Walch, Valach, Vaehes, Vlach, tōte popōre române, respective poporulū romanū. Veđi Slav. Alterthümer partea primă față 244, 236, 237, 240—242, și Analele byzantine, slave și maghiare din secolulū alū X—XIII, și cronicile din secolulū IV—VII—IX, cari întăreșee, că acele triburi au fostū Români nostri. Au dōră Anna Comnena nu a spusū adevērulū, când ne spune, că limba Cumanilorū și a Blassilorū este comună „Sumtisque secum paucis Cumanis accessit comunis linquae fiducia — Caeterum Cumanis ducibus usi Blaccis ad Augustiorum etc. Deer dară Csatary, Bonfinius și Thurocz au avutū dreptū, când au scrisū, că Cumanii lui Osū și Cutenū = Cuteanū au fostū Români, iar Bonfinius merge și mai departe, când recunoșee în Historia Pannonicā pag. 16, că A. Septentrione Sarmates quos Polones, et Geti quos Valochos dicimus, tempestate nostra terminatur.

Pe când era sē încheiu, iată imi mai vine o idee. Dlū profesorū Pici în lucrarea sa „Die Abstammung der Romänen“ 1880, vrea sē dovedeșcă cu tōtā puterea, că Români din Dacia traiană nu s'au desvoltatū nicei odată în peninsula balcanică, nu au emigratū prin suta IX—XIII de acolo încōce, precum este și dreptū, iar dlū Rössler, Schultzer și Hunfalvi vreau cu tōtā puterea sē ne aducā din Pindū și mai scie Dumneșeu de unde, după cum ățeau odiniōră Britanii când au cerutū ajutorulū Romei: „Repellent nos Barbaros ad mare et mare ad barbaros“.

Slavisti și Maghiarii, avēndū fiesce-carele scopurile și interesele lorū specifice politice, ne-arū trânti când într'o parte când într'alta și prin acēștă întocmai după cum s'a făcutū Hundsorfer de risū înaintea congresului etnograficū din Viena față cu învățatulū nostru istoricū și filologicū Bogdanū P. Hașdeu, se facū și ei de risū înaintea Europei, câștigându-și numele de mincinoși și ipocriți. Ori dōră dlū G. Téglás umblă pe alte cărări, când vrea se mărturisēșcă pe temeiulū unorū inscripțiuni aflate, că în Dacia lui

Traianu nu ar fi pututu se se producă altu poporu decâtu Iudei de cei cu 50 cr., Greci și Egipteni, dar nu Români?

Veți vedé D.-voastră Domnilorú, cărorú vè place a fasificá adevêrulú, cá preste 50 ani nația vóstrá va fi tótá tãiatá împregiurú, și cá trecutulú vostru de pretinsá nația cavaleréscá se va cufundá și înglodá în caracterulú jidovescú, care-lú îmbrácașt acum cu atáta frivolitate.

Cibleșanulú.

Literaturá poporalá.

Doine poporale.

De pe Luncá în Biharea.

Busuiocú rãtunsú în drumú,
Am și eu unú drãgușú bunú,
Umblá-o fatá se mi-lú iée
Dumneđu se nu i-lú dée,
Iar decumva i-l'ar dá
Intórne-lú cu perina ;
Când a es'în primãvêrã
Numai doi se-lú scótá-afarã,
Când a fi mai sãnêtosú
Nu iée unú paiu de josú.
— Ho, mândrá nu șici prea bine,
Eu nu te blastémú pe tine,
Fãr' de-i merge dupá apã
Blãstãmulú têu se te'ntrécã
Elú de tine se se prindã
Ca unú șerpe te cuprindã,
Spargã-șe olurile
Iar culegêndú hêrburile
Puțredéscã-șe degetile.

Tragãná, nanã, tragãná,
Frunđã de goronú galbênã,
Cã și eu am trãgênatú
Frunđã de goronú uscatú.

Supêratã-i nana mea.
Cã n'are cu cine bê,
Deși are bêturã,
Ea nu-o pôte bê singurã.

Cãtã frunđã-i într'unú pomú
Nu-i ea ura cea de omú,
C'o visezí și nóptea 'n somnù,
Iar de te 'ntoreci la pãrete
De uritú totú șe vede.

Pe celú delú, pe celú colnicú
Merge-o fatá și-unú voinicú,
Voiniculú totú hãulindú,
Iar fetișã suspinãndú. —
Fetișóra suspina
Și din gurã cuvênta :
— Ia-mé voinice cãlare
Cã-sú obositã prea tare.
Iarã elú i rãspundeã
— Eu cãlare te-așú luã,
Dar mi-i murgulú mititelú
Din picióre subțirelú
Și-abia duce trupulú meu,
Trupulú meu mare și greu,
Trupulú meu cu pécatele
Și mijloculú cu armele.
Dacã-i așa badea meu
Dute dar în drumulú têu,
Pãn' atunci se te totú duci
Pãnã-i cãdê robú la turci.

Antonú Popú.

Din caracterele lui La Bruyère.

Comunicate în românește de I. Barițiu.

(Urmare.)

Putemú avé încrederea cuiva, fără ca se-i avemú totodatã și inima: celú ce are inima, n'are lipsã de revelațiunii sau confidențe: pentru acela totul e deschisú.

—x—

În amicițiã nu vedemú, decâtú defectele, cari arú puté stricá amicilorú noștri; în amorú nu vedemú alte defecte în celú pe care îlú iubimú decâtú acela, prin cari suferimú noi însine.

—x—

În amorú există numai o singurã și primã neînțelegere ca și cea dintâiã greșelã în amicițiã, de care cineva pôte se se foloséscã bine.

—x—

Se pare, că dacã există o prepunere nedrêptã, bizarã și nefundatã, pe care odinioarã o au numitú geloșie, atunci cealaltã geloșie, care e unú sentimentú justú, firescú, fundatú pe rațiune și esperiență ar meritã unú altú nume.

—x—

Temperamentulú are o bunã parte în geloșie și ea nu presupune totdeuna o pasiune mare, cu tóte acestea unú amorú violentú fără delicatețã e unú ce paradox.

—x—

Se întêmplã adese, ca cineva se suferé elú singuru prin delicatețã; cineva suferé prin gelosie și face se suferé și ceialaltú.

—x—

Cei ce nu ne cruță întru nimicú și nu evitã nici o ocasiune de gelosia, n'arú meritã din parte-ne nici o geloșie, dacã noi ne-amú luã mai multú dupã sentimentele și purtarea nóstrã, decâtú dupã inima nóstrã.

—x—

Cineva nu-și pôte garantã de a iubi în totdeuna precum nici acea de a nu mai iubi.

—x—

Amorurile morú prin desgustú și uitarea le îngropã.

—x—

Inceputulú și declinulú unui amorú se facú simțite prin încurcãtura, în care se aflã cei ce se iubescú, când se aflã singuri.

—x—

A încetã a iubi, probézã în modú simțitú, că omulú e mãrginitú și că inima își are limitele sale.

(Vorú urmã.)

Diverse.

Sciri scolare. Ni s'a trãmisu:

Programa preparandiei diecesane gr. cath. din Gherla de pe anul scolaru 1891—2. Programa cuprinde istoricul acestei scõle arãtãndu-ne, cã ea s'a deschisã în 15 Octobru 1869 în douã cursuri, iar la 1878 s'a deschisã și alã treilea. Delã înființarea ei și până astãzi au studiatu în ea 10659 esamenu de cualificãtiune au fãcutu 259 inșt. Personalitã didacticu: Reverendiss. D. Ioanu Papiu, directoru domni: Petru Fabianu, Vasile Leșu și Vasile Suciu, profesori. Numãrul eleviloru în acestu anu a fostu 77. Anulu scolasticu venitoru se va începe în 1 Septembrie.

Reportulu alã XXIX-lea despre gimnasiulu superioru din Nãsẽdu pentru anul scolasticu 1891—92 cuprinde biografia și actulu de înmormẽntare alu regretatulu și vredniculu vicariu *Gregoriu Moisiu* și biografia decedatulu profesoru *Vilhelmã B. Hangea*. Cuprinde apoi reportulu alu doilea despre societatea de ajutorare „*Vasile Nașcu*“ pre anul 1890—91. La gimnasiu au funcționat 13 profesori ordinari, unu catechetu și doi practicanți. Numãrul scolariloru inșrișt a fostu în acestu anu 251, esaminați 239. Dintre aceștia dupã naționalitate au fostu romãni 228, maghiari 2 și germãni 9. La esamenulu de maturitate s'au supusu 18 scolaru, dintre cari doi au fostu relegați la repetarea esamenulu dupã trei luni, ceialaltu suntu dechiarat de maturi. Anulu scolasticu venitoru se va începe în 1 Septembrie c.

Programa gimnasiulu luteranu și alu instituteloru de învățãmẽntu împreunate cu acestu gimnasiu precum și alu scõlei luterane de fete din *Bistrița* de pre anul 1891—92. Cuprinde: Descrierea geologicã și petrograficã a munșiloru Rodnei de profesorulu gimnasialu *Gustav Arz*. Date scolare de directorulu *George Fischer*. Date scolare despre scõla de fete evangelicã luteranã de *Carolu Weingãrtner*. Din acestu programu aflãmãcã la scõlele sãsescu din locu în acestu anu au fostu 64 scolaru de naționalitate romãnã. Acești scolaru din limba romãnã n'au primitu nici o instrucțiune.

Adunarea generalã a Asociațiunei transilvane pentru literatura romãnã și cultura poporulu romãnu se va ține estu-timpu în opidulu *Blașiu* în 7 Augustu n. c. și șilele urmãtoare.

Fundațiune. Decedatulu *Dr. Absolonu Todea* din *Reghinulu* sãsescu la mórtea lui a lãsatu prin testamentu o fundațiune de 10.000 fl. pentru ștudenti lipsiți.

Adunarea despãrțemẽntulu alu XXII (*Bistrița*) alu *Asociațiunei transilvane*, care a fostu a se ține în 31 Iuliu c. în *Borgo-Prundu* precum și pe-

trecerea aranjãndã cu acea ocaziune s'a opritu prin organele administrative.

Ministru nou de comerci. În locul Țeposatulu *Gavrilã Baross* este numitu ministru de comerci secretariulu dela acelu ministeriu *Lukács Bãla*.

Hymen. D-lu *Vasile Suciu* și domnișora *Maria Bretoiu* își voru serbã cununia lorã în 31 Iuliu n. c. în biserica gr. cath. din *Teușiu*. — *Alimpie Duca*, scriitoru la oficiulu de edile din *Bistrița* se va cununã cu domnișora *Sabina Cheța* în 31 Iulie n. c. în biserica gr. cat. din *Csãki-Gorbo*.

Felicitãrile nãstre!

NECROLOGU. *Rãfla Popu* nãsc. *Lazaru*, ca soțiu; *Ionu*, *Alexandru*, *Maximã*, *Anchidimã*, ca fiu; *Ionu Popu*, ca tatã; *Pelagiu Ionelã*, ca sorã, precum și numeroși consãngenți și afini cu inima frãntã de durere aducũ la cunoștințã, cumcã neuitatulu lorũ soțu tatã, fiu, frate, consãngeanu și afinu **Maximã Popu**, profesoru, v.-protopopu onorariu și asesoru consistorialu, dupã o viațã plinã de activitate desvoltatã cu multu zelũ și laudabilã ardore pre terenulu instrucțiunei și alũ educațiunei și intru promovarea cauzelorã de interese publicũ bisericescu și comunũ și-a datu blãndulu sufletu în mânele creatorulu Sãmbãtã la 23 Iuliu st. n. a. c. la 7½ ore dimineța în alũ 54-lea anu alũ etãței și alũ 27 alũ fericitei sale cãsãtorii. Osemintele scumpulu decedatũ s'au înmormẽntatũ dupã ritulu bisericeci gr. cat. Lunu la 25 Iuliu st. n. a. c. la 1 orã p. m. în cimiteriulu gr. cat. din *Nãsẽdu*.

Fiu-i țerina ușorã și memoria eternã!

Logografu

de *Veturia Lișcanũ*.

Din silabele urmãtoare: *a, a, de, dront, e, haim, he, il, in, car, le, le, land, mi, mar, me, ni, nam, nu, ni, ni, ne, o, pa, pe, pi, re, ro, rac, se, ți, tes, tor, ter, turc, u, un, uh*, — sã se formeze 14 cuvinte, ale cãrorũ litere inițiale cetite de susũ în josũ cãtu și cele finale cetite de josũ în susũ se dee numirea unui obiectũ de podobã, cu care ori-ce d-șorã dorește a se înpodobi.

Cuvintele se însemne:

1. O coronã de munți în Europa.
 2. Unũ ce, care face pe unũ poporũ fericitũ.
 3. Orașu în Frãncia.
 4. Unũ pronume interogativũ.
 5. Unũ rege romanũ.
 6. Munți în Europa.
 7. Orașu în Norvegia.
 8. Unũ rege, care a domnitũ cam pela anii 1200 înainte de Christosu.
 9. Orașu în Frãncia.
 10. Unã Deu la romanũ.
 11. Numele unui erou dintr'o operã de Shakespeare.
 12. Unũ poporũ asiaticũ.
 13. Unũ semișeu grecũ.
 14. Unũ poetã germãnã din secolulu presinte.
- Timpu de deslegare până în 15 Augustu între gãcitori se va sorți o carte.